

נחל אליהו

הנוחיות שלו, בכוחה לדחות תפלתם של רבבות אלפי ישראל על החיים שלהם, וצריך כנגדה תפילת כהן גדול בזמן המסוגל ביותר לדחותה.

זה הסוד של תפילה מתוך צרה! וזה עומק הענין של "ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" תפלה שבאה מתוך העבודה, מתוך המצוקה, מתוך הגזירה הנוראה שפרעה עושה אמבטיה בדמם של תינוקות - תינוקות יהודים, צעקה שבאה מתוך הלב!

את זה מדגישה התורה "ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה", **מן העבודה** דוקא! וצעקה זו הביאה את הגאולה, כמו שנאמר: "וישמע אלוקים את צעקתם ויזכור אלוקים את בריתו".

דוגמא נוספת מצאנו לזה אצל יונה הנביא. אחרי שנשאוהו והטילו אותו אל הים, בתחילה נאמר: "וימן ד' דג גדול לבלוע את יונה, ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלושה לילות", ובהמשך נאמר: "ויתפלל יונה אל ד' ממעי הדגה", אומרים **חז"ל**: דג גדול - זכר היה, והיה עומד בריוח ולא נתן לב להתפלל, רמז הקדוש ברוך הוא לדג והקיא לתוך פיה של נקבה שהיתה מלאה עוברים, והיה שם בדוחק ויתפלל שם, שנאמר: "ממעי הדגה".

לכאורה סיפור הדברים קשה מאד, נתאר לעצמנו שהיינו בתוך מעיו של לויטן ענק באמצע האוקיינוס, יש שם מקום כמו הבית מדרש של בעלז פה בירושלים, לא היינו מתפללים? היינו אומרים טוב לי פה, יש פה מקום ללכת, לטייל, זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי איתיה? כשנמצאים בעומק של קילומטרים בתוך המים? לכל אחד יש אשה, ילדים, משפחה, חברה, והוא רוצה להיות עמהם ולחיות את חייו! וכי יונה כשהיה במעי הדג לא התפלל? וכי לא רצה לשוב לביתו, למשפחתו, לתלמידיו?

אלא ביאור הענין: ודאי שיונה רצה לצאת משם, הוא לא העלה על דעתו להישאר שם לנצח. אבל הוא לא היה לחוץ, זה יקח עוד שעה, עוד שעתים, עוד יום, עוד יומיים, לא נורא! המצב שלו במעי הדג לא היה כל כך קטסטרופלי! הוא התפלל שייצא משם, אבל זה לא אותה תפילה כמו במעי הדגה, שם כשהוא לחוץ, אין לו מקום להזיז יד ורגל, זה תפילה מעומקא דליבא! לתפילה כזו הקב"ה מתאווה, ותפילה כזו נשמעת ונענית. "ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" זה תפילה אחרת לגמרי.

"ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" (ב, כג).

וכתב ה"אור החיים" הק' "מן העבודה" על דרך אמרו "מן הצר קראתי קה ענני במרחב קה" כי אחת מהתפלות המתקבלות ביותר היא תפלה שבאה **מתוך הצרה**. ע"כ. ומבואר כאן שאין תחליף לתפלה שבאה מעומק הלב, **מתוך הצרה עצמה**.

וכן מצינו בחז"ל שכה"ג ביה"כ בצאתו מבית קדשי הקדשים, היה מתפלל תפלה קצרה. בכל ימות השנה אין עת רצון יותר מהזמן הזה. ועל מה ביקש הכה"ג בתוך תפלתו? "שלא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים". פלא פלאות, מהי תפלת עוברי דרכים? כל עם ישראל מתפללים על גשמים, פעם כשלא ירדו גשמים אנשים היו גוועים ברעב ובצמא. וסוף סוף יורדים גשמי ברכה, ועומד אותו "עובר דרכים", והמים מצליפים לו על פניו והוא מתבוסס בבוץ ומבקש מהקב"ה שהגשמים יפסקו. ובשמים עומדים על כף המאזניים: מצד אחד, תפלות רבבות אלפי ישראל המתחננים על נפשם ועל נפשות עולליהם שירדו גשמים. ומצד שני, תפלתו של אותו "עובר דרכים" שמתפלל על ה"נוחיות האישית" שלו. ואלמלא תפלתו של הכה"ג ביה"כ הרי תפלת העוברי דרכים היתה מתקבלת. וצריך לדעת שהיהודי הזה, הוא לא הח"ח ולא ר' ישראל סלנטר, הם לא היו מבקשים שהגשם יפסק בשביל ה"נוחיות האישית" שלהם. מדובר ביהודי כל כך קטנוני, שרואה רק את עצמו, ומכל מקום יש בכוח תפלתו להכריע את כל תפלות ישראל שמבקשים על חייהם. ורק תפלתו של כה"ג ביה"כ יכולה להכריע את תפלתו. אתמהא!

והתשובה לכך, אמנם כל עם ישראל מתפללים על גשמים. אבל למתי דרושים להם הגשמים? יש להם אוכל להיום, למחר וגם לעוד חדשיים ושלושה. התפלה שלהם היא על סוף הקיץ, שאם ח"ו לא ירדו גשמים היום, הרי בעוד שמונה חדשים ימותו מרעב ומצמא. התפילה שלהם אינה **"מתוך צרה"**, הם רואים את הצרה באופק אבל הם לא בתוכה. אבל אותו עובר דרכים, הגשם מצליף עליו - עכשיו! קר לו - עכשיו! הבוץ מפריע לו - עכשיו! הוא מתפלל מתוך המצוקה, **"מתוך הצרה"**, אין להשוות וההבדל הוא עצום בין התפלה הזאת לתפלה הזאת - תפלה מתוך הצרה עצמה יש לה כח עצום! זו תפלה מתוך הלב, עד כדי כך שהתפלה של האיש האנוכי הקטן הזה על

ועפ"י זה יובן היטב דלכך נזכר ענין זה של "ויוסף היה במצרים" דווקא בפרשה זו שמדברת על הבנין של כלל ישראל במצרים. ללמד שה"מעמיד" הגדול של בנין ששים ריבוא נשמות ישראל היה בזכותו של יוסף שהיה במצרים ועמד בצדקו.

"ואמרת אל פרעה בני בכורי ישראל" (ה, כב)

כתב ה"משך חכמה" דהטעם דהבכור נוטל פי שנים משום שהוא עשה את אביו לאב. וכן ישראל עשו כביכול את להשי"ת לאב להעולם שהן הכירו השגחתו וייחודו בתבל, ולכן קראן המקום: "בני בכורי ישראל".

ויסוד דברי המש"ח מפורש בתהלים (פט, כא-כו) "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו... הוא יקראני אבי אתה אלי צור ישועתי אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ" וצריך ביאור מהי ה"מידה כנגד מידה". אלא מבואר כאן כדברי המש"ח דמצד שדוד עשאו להקב"ה כביכול לאב לכך נתנו הקב"ה לבכור. והן הן דברי המש"ח. וזהו פשוט נכון בפסוקים אלו.

"ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה" (ב, כג)

הנה מצינו בבנין בני ישראל [בפרשת במדבר] שהזכרים מבני עשרים שנה ומעלה היו למעלה מששים ריבוא. ואילו מנין הבכורים מבן חודש היו שנים ועשרים אלף ורע"ג. ותמוה דמסתמא אותן שהיו מבני עשרים שנה ומעלה רובם כבר נשאו אישה וילדו בנים. ומכיון שיש מחצה נשים שמבכרות זכר הרי שהיה צריך להיות לפי החשבון קרוב לשלש מאות אלף בכורים זכרים מבן חודש.

ושמעתי לתרץ עפי"מ שאז"ל על פסוק זה "וימת מלך מצרים" שפרעה נצטרע והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם. ובתרגום יונתן כאן כתב שציווה פרעה להרוג דווקא תינוקות הבכורים, ואם כן יש לומר דבגזירה זו נשחטו רבבות מבכורי תינוקות ישראל. ולא נשארו אלא כ"ב אלף בכורים. [ועיין במפרש על תיוב"ע דזה טעם למכת בכורות. מידה כנגד מידה].

זה יסוד גדול בתפילה, אנשים רבים יש להם על מה להתפלל, בריאות, פרנסה, נחת מהילדים, זיווגים, אבל לפעמים בן אדם מרגיש שפתאום המצוקה עולה לו, הוא הולך ברחוב והוא מאד לחוץ, "מאין יבוא עזרי" והוא אומר לעצמו: עוד מעט אגיע לבית הכנסת אני אתפלל שמונה עשרה בכוונה, אתחנן ב"שמע קולנו" מכל הלב. אבל מכאן יש ללמוד שאם אתה נמצא בזמן של מצוקה, עכשיו יש לך "לב נשבר ונדכה", אל תדחה את זה לרגע, תנצל רגעים אלו לתפלה ולזעקה, התחנן לבוראך מתוך הצרה עצמה. כי אין תחליף לתפלה זו. אל תחכה לשמונה עשרה, ל"שמע קולנו", ל"רפאנו", אל תמתין עד שתגיע לכותל או לקבר רחל. אלא עכשיו - "מן העבודה", כשהצרה לוחצת עליך! עכשיו כשהלב פתוח, זוהי התפלה הכי חזקה, אפילו תפלה קצרה אבל בבחינת ו"אשפוך את נפשי לפני ד' " ! אין תפילה כמו התפילה הזאת, כשאדם נמצא בתוך המצוקה.

וזה אנחנו לומדים מהפרשה שלנו "ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה".

"ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים" (א, ה)

ובפירש"י וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים אלא להודיעך צדקו של יוסף הוא יוסף הרועה את צאן אביו הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועמד בצדקו.

ויש לדקדק דאם הכתוב בא לספר שבחו של יוסף, לכאורה יותר היה מתאים לכתוב זאת בסוף פרשת ויחי ששם נזכרת מיתתו של יוסף. ומה שייך ענין זה לפרשה שלנו, המדברת על יצירת הבנין של כלל ישראל.

ונראה בזה עפי"מ שאז"ל שהש"ד (ד, יב) ומובא ברש"י פנחס (כו, ה) שהיו אומות העולם מבזין את ישראל ואומרים אם בגופן היו מושלים ק"ו בנשותיהן, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהן וכו'. ובאמת זהו נס עצום שהיו ישראל עם של עבדים קט"ז שנים, ולא טימאו אף אחת מישראל [מלבד אחת היתה שפרסמה הכתוב]. ואמרו שם יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו כל ישראל בזכותו. ונמצא דכל ה"מעמיד" של טהרת הייחוס והבנין של ששים ריבוא נשמות ישראל במצרים היו מכוחו של יוסף שהיה במצרים ועמד בניסיונות.

להצטרפות לקבלת הגליונות והשיעורים:

N0527683029@GMAIL.COM

0509127078